

Anne Salminen

13.5.2005

KKJ/MSA

Kaupunginkanslia/Kirjaamo
PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI

Khs dnro	2005-738/582
Strn dn	
Saap./Anl.	16-05-2005

STORA ENSO OYJ:N, ENTISEN ENSO-GUTZEIT OY:N, PÄÄKONTORIRAKENNUKSEN SUOJELEMINEN RAKENNUSSUOJELULAIN NOJALLA, KANAVAKATU 2 (KATAJANOKKA 8/142/1)

Museo 2005-94, Kkansl 2005-738/582 11.4.2005

Docomomo Suomi Finland ry:n on tehnyt rakennussuojelulain mukaisen esityksen Katajanokalla sijaitsevan Stora Enso Oyj:n pääkonttorirakennuksen suojelemisesta ja kaupunginkanslia on pyytänyt kaupunginmuseota antamaan kaupunginhallitukselle lausuntonsa asiasta. Kaupunginmuseo tarkastelee hanketta perustehtävänsä mukaisesti kulttuurihistorian ja rakennetun kulttuuriympäristön vaalimisen näkökulmasta ja lausuu pyydettyä seuraavaa.

Helsingin kaupungin kaupunkisuunnittelulautakunta päätti 16.11.2000, että kaikki arkkitehti Alvar Aallon Helsinkiin suunnittelemaat kohteet ja niihin olennaisesti liittyvät rakennukset tullaan suojelemaan asemakaavalla. Enso-Gutzeit Oy:n, nykyisen Stora Enso Oyj:n pääkonttorirakennus on yksi seitsemästä Aallon kohteesta, jolla ei vielä ole maankäyttö- ja rakennuslain mukaista asemakaavallista eikä myöskään rakennussuojelulain nojalla tehtyä suojelupäätöstä. Kaupunkisuunnitteluvirasto on kuitenkin aloittanut suojelukaavan laatimisen keväällä 2005.

Katajanokan länsikärkeen vuonna 1962 valmistunut Enso-Gutzeitin talo on kaupunkikuvan kannalta eräs Alvar Aallon kiistellyimpiä töitä. Jo hankkiessaan tontin omistukseensa 21.5.1959 Enso-Gutzeit-Eläkekassan tarkoituksena oli paikalla sijainneen, ns. Norrménin linnan purkaminen ja nykyaikaisen toimistotalon rakentaminen Enso-Gutzeit Oy:n käyttöön. Uudisrakennuksen suunnittelutyö tilattiin Arkkitehtitoimisto Alvar Aalloilta. Tuolloisen rakennusjärjestyksen mukaan tontille olisi saanut sijoittaa kahdeksankerroksisen rakennuksen, jonka sallittu räystäskorkeus oli +30.60. Aallon suosituksesta rakennuskorkeutta vähennettiin 7,8 metriä. Perusteluinaan Aalto esitti, että paras ratkaisu tähän kaupunkikuvallisesti arkaluontoiseen nivelkohtaan oli saavutettavissa ainoastaan rauhallisella horisontaalisella muodolla. Tontin uudelleenjärjestely toteutettiin näiden periaatteiden mukaan ja kaupunginval-

Anne Salminen

13.5.2005

tuusto hyväksyi asemakaavan muutoksen 6.4.1960. Tämä asemakaava on voimassa edelleen.

Enso-Gutzeit Oy:n, nykyinen Stora Enso Oyj:n pääkonttorirakennus on seissyt Katajanokan kärjessä, osana Helsingin ja Eteläsataman merellistä julkisivua jo yli 40 vuotta. Aallon kerrotaan nähneen rakennuspaikan jatkumona Esplanadin vaaleasävyisten, vanhinta Helsinkiä edustavien uusrenessanssirakennusten nauhalle. Valkoinen marmori, Aallon tuolloinen suosikkimateriaali, sopi siten julkisivumateriaaliksi tämän vaalean kokonaisuuden vapaasti seisovalle ja eri koordinaatistoon kuuluvalla kaupunkikuvalliselle päätteelle. Aalto suunnitteli Enso-Gutzeitille veden ääreen modernin liikepalatsin arkadeineen ja kattoterasseineen. Julkisivuverhouksen vaurioitumista lukuun ottamatta rakennus on säilynyt erittäin hyvin alkuperäisasussaan. Enso-Gutzeitin talo ja sen valkoiset julkisivut ovat olleet myös lähtökohta naapuriin 1990-luvulla rakennetun ulkoministeriön kehitysyhteistyösaston talolle, jonka suunnittelivat arkkitehdit Olli-Pekka Jokela ja Pentti Kareoja.

Enso-Gutzeitin pääkonttorirakennuksen tiukka, kuutiomainen hahmo kätkee sisätilat, jotka noudattavat ulkoasun selkeää linjakkuutta. Väljyys ja valoisuus ovat ominaisia niin varsinaisten toimistokerrosten toimistohuoneille ja käytäville kuin yhteistiloille ja juhlayleisötiloille. Talon sijainti on hyödynnetty taitavasti tuomalla upeat näkymät huonetilojen olennaiseksi aiheeksi. Myös laadukkaat materiaalit ja viimeistellyt yksityiskohdat ovat leimallista koko talolle. Lukuisien eri puulajien moni-ilmeinen käyttö luo paikoitellen mielenkiintoisen jännitteen sisätilojen ja ulkoasun välille. Ylellisen ja ainutlaatuisen leimansa sisätiloille antavat kiinteän sisutuksen ohella Aallon taloon suunnittelemat irtokalusteet ja lukuisat valaisimet. Rakennuksen sisätilat tilajärjestelyiltään, materiaaleiltaan ja yksityiskohdiltaan ovatkin säilyneet lähellä alkuperäistä asuaan.

Edellä mainittuun viitaten kaupunginmuseo katsoo, että Stora Enso Oyj:n pääkonttorirakennus on kaupunkikuvallisesti, rakennustaiteellisesti ja historiallisesti arvokas kohde ja arkkitehtoninen kokonaisuus, jonka säilyminen tulee turvata. Tällaisessa arvorakennuksessa suojelun tulee ehdottomasti ulottua rakennuksen ulkoasun lisäksi sisätiloihin. Vireillä olevan asemakaavamuutoksen osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa sekä kaavaluonnoksessa rakennukselle on esitetty asemakaavallista suojelumerkintää sr-1, jossa on myös sisätiloihin kohdistuvia määräyksiä. Kaupunginmuseo on pitänyt näitä määräyksiä perusteltuina. Kaupunginmuseo on lisäksi esittänyt, että kohteesta teetettäisiin rakennushistorian selvitys ohjaamaan tulevia korjaustöitä. Kuten Docomomo Suomi Finland ry lausunnossaan toteaa, voidaan sisätilojen

Anne Salminen

13.5.2005

säilyminen varmimmin kuitenkin turvata suojelemalla kohde rakennus-
suojelulailla. Kaupunginmuseo katsoo, että Stora Enso Oyj:n pääkont-
torirakennus on rakennussuojelulain 1 §:n ja 2 §:n tarkoittama kansalli-
seen kulttuuriperintöön kuuluva kohde, jolla on kulttuurihistoriallista
merkitystä rakennushistorian, rakennustaiteen, rakennustekniikan, eri-
tyisten ympäristöarvojen, rakennuksen käytön tai siihen liittyvien tapah-
tumien taikka rakennuksen ainutlaatuisuuden tai tyyppillisyyden kannal-
ta. Rakennukseen luetaan kuuluvaksi sen kiinteä sisustus. Tiedossa
olevien korjaussuunnitelmien vuoksi on pelättävissä, että Stora Enso
Oyj:n kaupunkikuvalliset ja rakennustaiteelliset arvot saattavat olla
uhattuina. Rakennussuojelulakia käyttäen Stora Enso Oyj:n kaupunki-
kuvallisten ja rakennustaiteellisten arvojen säilyminen voidaan parhai-
ten turvata. Kaupunginmuseo puoltaa Docomomo Suomi Finland ry:n
esitystä Stora Enso Oyj:n suojelemisesta rakennussuojelulain nojalla.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Tiina Merisalo
museonjohtaja

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Anne Salminen
tutkija

TIEDOKSI

Kaupunkisuunnitteluvirasto
Rakennusvalvontavirasto
Museovirasto, rakennushistorian osasto

